

Sygn. akt II CSK 465/18

POSTANOWIENIE

Dnia 12 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z wniosku A. A. (poprzednio K.)
przy uczestnictwie B. T., J. K., M. M., R. Z., W. G., M. Z., J. F., E. F., Ł. F., P. F., H.
M. i J. G.
o stwierdzenie nabycia spadku po M. Z.,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 12 marca 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawczyni
od postanowienia Sądu Okręgowego w P.
z dnia 23 lutego 2018 r., sygn. akt II Ca (...),

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania

**2) oddala wniosek uczestniczki B. T. o zasądzenie od
wnioskodawczyni kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną wnioskodawczyni A. A., poprzednio K. od postanowienia Sądu Okręgowego w P. z dnia 23 lutego 2018 r. należy zważyć, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, służącym ochronie interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa, wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji oraz eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu nieważnym

lub orzeczeń oczywiście niezgodnych z prawem. Stosownie do 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania w razie wykazania przez stronę, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Z punktu widzenia funkcji oraz założeń skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, rolą „przedsądu” jest wstępna selekcja skarg pod kątem spełniania wymienionych wyżej kryteriów (przyczyn kasacyjnych) kwalifikujących skargę do jej przedstawienia Sądowi Najwyższemu w celu merytorycznego rozpoznania.

Skarżąca wskazała, że zachodzi, w jej ocenie, potrzeba wykładni pojęcia „obawa rychłej śmierci”, zawartego w art. 952 § 1 k.c., albowiem przepis ten wywołuje wątpliwości i rozbieżności w orzecznictwie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Oparcie wniosku na przyczynie kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne kontrowersje, nie doczekał się jeszcze wykładni lub jego niejednolita interpretacja prowadzi do wydawania przez sądy odmiennych rozstrzygnięć w sprawach o identycznym lub zbliżonym stanie faktycznym. Należy jednak przytoczyć przykłady takich orzeczeń i wykazać istniejące między nimi rozbieżności (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 października 2012 r., I PK 144/12, niepubl., z dnia 13 czerwca 2008 roku, III CSK 104/08, niepubl., z dnia 28 marca 2007 roku, II CSK 84/07, niepubl. i z dnia 12 grudnia 2008 roku, II PK 220/08). Skarżącego obarcza przy tym ciężar przedstawienia wyodrębnionej i pogłębionej argumentacji prawnej, wyszczególniającej dostrzegane przez stronę poważne wątpliwości interpretacyjne (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2009 roku, I CSK 111/09, niepubl. i z dnia 12 grudnia 2008 roku, II PK 220/08, niepubl.).

Wykładnia pojęcia „obawa rychłej śmierci”, zawartego w art. 952 § 1 k.c., jest przedmiotem licznych orzeczeń Sądu Najwyższego i opracowań komentatorskich oraz monograficznych z zakresu prawa spadkowego; nie zachodzi więc, w

istocie, potrzeba kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym przedmiocie. Za odrzuceniem tylko subiektywnej oceny testatora i odwołaniem się do okoliczności obiektywnych, czyli za rozwiązaniem przyjętym przez Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie, przemawia sama redakcja art. 952 § 1 k.c., gdyż zastosowano w nim bezosobową formułę „istnienia obawy rychłej śmierci”, co wskazuje na potrzebę jej weryfikacji z punktu widzenia zobiektywizowanych przesłanek. Do podobnej konkluzji prowadzi wykładnia systemowa tego przepisu; testamenty szczególne są bowiem wyjątkami od zwykłych form rozporządzeń woli na wypadek śmierci, a zatem ich przesłanek nie można interpretować w sposób rozszerzający. Przyjęcie, że wystarczy subiektywne przekonanie spadkodawcy o bliskości zgonu, miałoby ten skutek, że łatwiejsze niejednokrotnie byłoby sporządzenie testamentu ustnego od testamentu zwykłego. Poza tym, wyłącznie subiektywne rozumienie przesłanki obawy rychłej śmierci stawiałoby pod znakiem zapytania sens unormowania zawartego w art. 955 k.c. Z tych względów przez istnienie obawy rychłej śmierci należy rozumieć poczucie testatora o rychłym zgonie, oparte jednak na rzeczywistych zdarzeniach, zagrażających bezpośrednio życiu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2010 r., I CSK 37/10, niepubl., z dnia 27 lutego 2013 r., IV CSK 380/12, niepubl., z dnia 29 czerwca 2012 r., I CSK 575/11, niepubl., z dnia 8 lutego 2006 r., II CSK 128/05, niepubl., z dnia 16 lipca 2003 r., V CKN 434/01, niepubl., dnia 18 kwietnia 2002 r., II CKN 15/00, niepubl.). Trzeba także podnieść, że Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Ocenia zatem prawidłowość zastosowania prawa materialnego (subsumcji) w odniesieniu do stanu faktycznego przyjętego przez Sąd drugiej instancji, a nie stanu faktycznego przyjętego przez skarżącego.

Oparcie wniosku na przyczynie kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 punkt 4 k.p.c., jak to uczyniła wnioskodawczyni, wymaga wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, które ma charakter oczywisty, rażący, jest widoczne, na pierwszy rzut oka (*prima facie*) bez potrzeby głębszej analizy stosunku prawnego. Chodzi o wypadki, w których niewątpliwie wystąpiły podnoszone w skardze kasacyjnej uchybienia lub gdy jest pewne, że miały one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia albo też podniesione zarzuty

oczywiście uzasadniają wniesioną skargę. Tego rodzaju sytuacji wnioskodawczyni nie wykazała. Wbrew jej wywodom, Sąd drugiej instancji, a nie biegli, dokonał subsumcji art. 952 § 1 k.c. na podstawie całego zebranego w sprawie materiału dowodowego, do którego należy także opinia biegłych.

W tym stanie rzeczy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji. Sąd Najwyższy Sąd Najwyższy oddalił wniosek uczestniczki postępowania B. T. zawarty w odpowiedzi na skargę kasacyjną o przyznanie kosztów postępowania kasacyjnego uznając, że nie zachodzą podstawy do odejścia od reguły wyrażonej w art. 520 § 1 k.p.c. zgodnie z którą każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 1999 r., III CKN 497/98, OSNC 2000, nr 6, poz. 116).

jw